WORLD WOMEN STUDIES CONFERENCE-VIII

March 7-8, 2025 / Antalya, TÜRKİYE

(THE PROCEEDINGS BOOK)

EDITOR

Dr. Mahta SAREMİ

ISBN:979-8-89695-045-5

www.worldwomenconference.org

Copyright © Liberty

WORLD WOMEN STUDIES CONFERENCE-VIII

March 7-8, 2025 / Antalya, TÜRKİYE

EDITOR

Dr. Mahta SAREMİ

Date: 22.03.2025

Liberty Publishing House
Water Street Corridor New York, NY 10038
www.libertyacademicbooks.com
+1 (314) 597-0372

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan

ISBN: 979-8-89695-045-5

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

WORLD WOMEN STUDIES CONFERENCE-VIII

DATE and PLACE

March 7-8, 2025 / Antalya, TÜRKİYE

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE
iksadinstitute.org
iksad.org.tr
iksadyayinevi.com
Baku Girls University

ORGANIZATION COMMITTEE

Prof. Dr. Harpreet Kaur, New Delhi University
Prof. Sevinc RAHIMOVA, Baku Girls University
Adj. Prof. Leslie R. ROBINSON- Transformation Games
Dr. Violla MAKHZOUM, Islamic University of Lebanon
Dr. Nuray PAMUK OZTURK, Selçuk University
Dr. Uzma Nadeem, University of Delhi
Dr. Ayşe ERKMEN- Gaziantep Univerity
Gönül EDESLER- IKSAD Institute
Dr. Elvan CAFEROV- Azerbaijan State Pedagogy University

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 292
NUMBER of REJECTED PAPERS - 42

PARTICIPANTS COUNTRY

Türkiye-135, Afghanistan-1, Albania-7, Algeria-2, Azerbaijan-8, Belarus-2, Canada-1, Congo-1, China-1, Ethiopia-2, Georgia-9, Germany-1, Croatia-1, Hungary-2, India-37, Indonesia-1, Iran-6, Iraq-2, Israel-1, London-1, México-1, Moldova-3, Morocco-2, Nigeria-24, Pakistan-27, Portugal-1, Romania-3, Serbia-1, Slovakia-1, Spain-2, Turkmenistan-2, United Kingdom-2, Uzbekistan-2

SCIENCE AND ADVISORY BOARD

Prof. Pranita Gaur- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Prof. Suprita Jha- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Prof. Pooja Jaggi- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Prof. Dr. Ayşe CANATAN - Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Feryal ÇUBUKCU- Dokuz Eylul University
Prof. Dr. Fethiye ERBAY- Istanbul University
Prof. Dr. Hava ABDULLAYEVA- Baku Girls University
Prof. Dr. Ichiro SAKATA- Tokyo University- member of OECD's Expert Advisory Group (EAG)
Prof. Dr. Intigam CEBRAILOV- Baku Girls University
Prof. Dr. Irina DERGACHEVA- Moscow State Cultural Institute
Prof. Dr. Meltem ONAY- 15 Kasım Cyprus University
Prof. Dr. Nergüz BULUT SERİN- European University of Lefke
Prof. Dr. Pooja Jaggi- Mata Sundri College for Women, University of Delhi, New Delhi, India
Prof. Dr. Serra EREN SARIOĞLU- Istanbul University
Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK- Hacettepe University
Assoc. Prof. Dr. Gayana YÜKSEL- Taurida Volodymir Vernadskiy National University
Assoc. Prof. Dr. Nazile ABDULLAZDE- Baku Girls University
Assoc. Prof. Dr. Nazlı TÖRE- Turkish Women's Association Council
Assoc. Prof. Dr. Sevinc RAHIMOVA- Baku Girls University
Assoc. Prof. Dr. Ulduz GEZVINI- Baku Girls University
Assist. Prof. Dr. Pooja Yadav- Department of Microbiology, Central University of Haryana
Assist. Prof. Dr. Vikas Yadav- Life Sciences, Jawaharlal Nehru University
Dr. Harinder Sandhu- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Manisha Mathur- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Harleen Kaur- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Priyadarshini Bhattacharya- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Sukhvinder Kaur- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Jasmeet Kaur- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Ms. Divya Sharma- Delhi University, Mata Sundri College for Women
Dr. Andrea LUCCHEI- University of São Paulo
Dr. Aygun MEHERREMOVA- Baku State University
Dr. Ayşe Nur YILMAZ- Fırat University
Dr. Burcu BELLİ- Nisantasi University
Dr. Cecilia BJURSELL- Jönköping University
Dr. Cynthia CORREA- University of São Paulo
Dr. Diana J. FOX- Journal of International Women's Studies Bridgewater State University
Dr. Dipanwita PAL- Galsi Mahavidyalaya
Dr. Elif CICEK- Hacettepe University
Dr. Ezgi NAZMAN- Sivas Cumhuriyet University
Dr. Uzma Nadeem- Mata Sundri College for Women, University of Delhi, New Delhi, India
Dr. Gizem ORÇİN- Esenyurt University
Dr. Gulshen MEHERREMOVA- Azerbaijan University of Languages
Dr. Ilkay KUTLAR- Akdeniz University Women's Studies and Gender Research Center
Dr. Jean Philippe PRAENE- University of La Réunion
Dr. Leyla DELİBAŞ- Hasan Kalyoncu University

Dr. Müzeyyen ÖZHAVZALI- Kırıkkale University
Dr. Najwa Al-Hadi Al-Gawili- Al-Marqab University
Dr. Neslihan ÖNDER ÖZDEMİR- Bursa Uludağ University
Dr. Nesrin YEŞİLMEN- Mardin Artuklu University
Dr. Özge VARIŞ- Kırklareli University
Dr. Priti TIWARY- Shri Guru Ram Rai University
Dr. Resmiye ÖZDİLEK- Kocaeli University
Dr. Sabahat COŞKUN- Bilecik Şeyh Edebali University
Dr. Sanghamitra ADHYA- Kalyani Mahavidyalaya
Dr. Sümeyye ALTIPARMAK - İnönü University
Dr. Şerife Güvençoğlu- İstanbul Technical University
Dr. Tüba SARI- Bursa Technical University
Dr. Violla MAKHZOUM - Lebanese Islamic University
Dr. Yonca ALTINDAL- Balikesir University
Dr. Yüksel DEMİREL-Başkent University

WORLD WOMEN STUDIES CONFERENCE-VIII

March 7-8, 2025 / Antalya, TÜRKİYE

CONFERENCE PROGRAM

(IN PERSON AND ONLINE)

Zoom Meeting ID: 862 1528 3413

Zoom Passcode: 080808

Join Zoom Meeting: https://us02web.zoom.us/j/86215283413?pwd=xbH6c5mNolcjz52q19eR4rslMmusGZ.1

Face to Face Venue: Antalya Metropolitan Municipality Bülent Ecevit Cultural Center

Participant Countries: 33 countries

Türkiye, Afghanistan, Albania, Algeria, Azerbaijan, Belarus, Canada, Congo, China, Ethiopia, Georgia, Germany, Croatia, Hungary, India, Indonesia, Iran, Iraq, Israel, London, México, Moldova, Morocco, Nigeria, Pakistan, Portugal, Romania, Serbia, Slovakia, Spain, Turkmenistan, United Kingdom, Uzbekistan

WORLD WOMEN CONFERENCE-VIII

March 07-08, 2025 / Antalya, TÜRKİYE

In cooperation
IKSAD Institute
Delhi University, Mata Sundri College for Women
Baku Girls University

REF : Akademik Teşvik 22/03/2025

İLGİLİ MAKAMA

8. Uluslararası Dünya Kadın Çalışmaları Kongresi 7-8 Mart 2025 tarihleri arasında Antalya / Türkiye'de 33 farklı ülkenin (Türkiye-135, Diğer Ülkelerden-157) akademisyen/ araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,
Saygılarımla

Prof. Harpreet Kaur
Principal- Mata Sundri College for Women, New Delhi, India
CONGRESS PRESIDENT

ONLINE PRESENTATIONS

08.03.2025 / SESSION-2 HALL-3

Ankara Local Time: 12:30-14:30

HEAD OF SESSION: Tuba BATU

AUTHOR(S)	ORGANISATION	TOPIC TITLE
Selver BEZGİN Hevidar AKBULUT	*Van Yüzüncü Yıl University*	DOMESTIC PSYCHOLOGICAL VIOLENCE AGAINST WOMEN AND ITS REFLECTIONS ON WOMEN'S MENTAL HEALTH
Selver BEZGİN Pelda YILMAZ	*Van Yüzüncü Yıl University*	MEN COOPERATION IN STRUGGLE DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN
Veysi BAYDAR	*Karabuk University*	SEXISM AS A MEDIATOR BETWEEN GENDER ROLES AND ATTITUDES TOWARD VIOLENCE AGAINST WOMEN
Veysi BAYDAR	*Karabuk University*	GENDER EDUCATION AS A MODERATOR BETWEEN SEXISM AND ATTITUDES TOWARD VIOLENCE AGAINST WOMEN
Şehmus TURAN Uğurcan UÇKUN	*Istanbul Gelisim University*	EXAMINATION OF THE PERCEPTIONS AND USAGE PREFERENCES OF FEMALE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE REGARDING ELECTRONIC WARNING SYSTEMS
Ebru ARSLAN Tuba BATU	*Çanakkale Onsekiz Mart University*	REPRESENTATION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN ART: PAINTINGS OF SABINE WOMEN
Elif GİRŞEN Tuba BATU	*Çanakkale Onsekiz Mart University*	IN THE CONTEXT OF TATTOO AND WOMEN RELATIONSHIP IN ANATOLIA “Deq - Tattoo”

Şehmus TURAN Uğurcan UÇKUN	EXAMINATION OF THE PERCEPTIONS AND USAGE PREFERENCES OF FEMALE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE REGARDING ELECTRONIC WARNING SYSTEMS	1285-1286
Ebru ARSLAN Tuba BATU	REPRESENTATION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN ART: PAINTINGS OF SABINE WOMEN	1287-1295
Elif GİRŞEN Tuba BATU	IN THE CONTEXT OF TATTOO AND WOMEN RELATIONSHIP IN ANATOLIA "Deq - Tattoo"	1296-1303
Leyli Shammayevaou	YOUTH AS AN OBJECT OF STUDY IN POLITICAL SCIENCE	1304-1307
Sulekha Tripathi Jyoti Pandey Dileep Singh Bais	IMPACT OF GOVERNMENT POLICIES ON WOMEN LITERACY IN INDIA: PROGRESS, CHALLENGES, AND FUTURE PROSPECTS	1308
Mahabbat Seyidova	WOMEN'S PARTICIPATION IN UN PEACEKEEPING ACTIVITIES	1309-1310
Ali T. AKARCA Aysıt TANSEL Şenay ÜÇDOĞRUK BİRECİKLİ	DO FEMALE MEMBERS OF PARLIAMENT BOOST WOMEN'S ELECTORAL PARTICIPATION IN TÜRKIYE?	1311
Lawal Aishat Ajoke David Ibitayo Lanlege Olojede Abayomi Opeyemi Bello Ibrahim Monday Olarewaju Moyosore Shuaib	VOTE BUYING AND VOTING BEHAVIOUR IN LOKOJA LOCAL GOVERNMENT AREA OF KOGI STATE: A CASE STUDY OF THE 2023 GENERAL ELECTION IN KOGI STATE NIGERIA	1312-1324
Gurleen KAUR	BREAKING BARRIERS: GENDER DIVERSITY ON CORPORATE BOARDS IN BRICS NATIONS	1325
Gurleen KAUR	THE GLOBAL BATTLE AGAINST DISINFORMATION: A DEEP DIVE INTO ELECTIONS AND DIGITAL MANIPULATION	1326-1340
Cinthia Paola Pascual Cáceres Maria Esther Almaral Martinez	INCENTIVE-BASED SIGNATURE VALIDATION FOR BLOCKCHAIN	1341

ANADOLU'DA DÖVME VE KADIN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA "Deq-Dövme"

Elif GİRŞEN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
ORCID: 0009-0002-8432-3538

Tuba BATU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-0951-6620

ÖZET
Dövme duygularımızın, düşüncelerimizin, hislerimizin, bedenimize resmetme sanatıdır. Farklı inanışa, soya ve farklı dile sahip toplumlar tarafından sembol olarak tarihten günümüze aktarılmıştır. İletişim aracı olarak kabul görmüş ve insanlar kendilerini anlatabilmişlerdir. Ülkemizin Güneydoğu Anadolu şehirlerinde yaşamlarını sürdüren değişik etnik yapısı ve inanışı (Süryani, Müslüman, Ezidi) olan kadınların dile getiremedikleri, düşünce ve hislerini, bedeninden aktararak ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Mardin dövmeleri Orta Asya ve Orta Doğu'da yapılan dövmeler ile benzerlik gösterir. Mardin ve çevre illerdeki dövmeler başta Orhun Yazıtları olmak üzere tarihe ışık tutmuş yazıtlardaki işaretler ile benzerlik göstermektedir. Mardin dövmelerinin sadece resim değil olmamakla birlikte dövmelerin yazıya dönüşmüş şekilleridir. Bazen güzellik, hastalık için bazı durumlarda ise farklı görüntüye ulaşmak nedeniyle yapılmıştır. Kişiliğin sosyal kişiliğe dönüşüm sürecinde önemli sembollerdendir. Dövme aslında sözlü olmayan bir iletişimdir. Her simge bir kabileyi, bir örgütü, bir topluluğu ve bir kutsalı temsil etmektedir. Hayatında ki değerler, anlam ve kutsalları yaşam alanı içerisindeki objelerde göstermek zorunda olan insanoğlu dövmeyi de bu şekilde kullanarak kimliğini ortaya koymuştur. Dövme yazının atasıdır. İşaret harften daha eskidir. Dövme anlam yaratma özelliğiyle insanda karakter, kimlik ve marka yaratmanın tekniği olarak düşünülmektedir. Bu araştırmada ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yoğun görülen dövme kültürü literatür taraması yapılarak dövmenin yapım nedenleri araştırılmıştır. Bireylerin yaşadıkları medeniyetlere ait olma duygularını aktaran dövme, sosyolojik gerçekliğin ifadesinde önemli bir yere sahip olduğu kanısına varılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Kadın, sanat, dövme, gelenek, kültürel miras.

IN THE CONTEXT OF TATTOO AND WOMEN RELATIONSHIP IN ANATOLIA "Deq - Tattoo"

ABSTRACT
Tattoo is the art of painting our emotions, thoughts, feelings on our body. It has been transferred from history to the present day as a symbol by societies with different beliefs, lineages and different languages. It was accepted as a means of communication and people were able to express themselves. It has been observed that women with different ethnic structures and beliefs (Assyrian, Muslim, Yazidi) living in the Southeastern Anatolian cities of our country express their thoughts and feelings, which they cannot express, by transferring them through their bodies. Mardin tattoos are similar to tattoos made in Central Asia and the Middle East. Tattoos in Mardin and surrounding provinces are similar to the signs in inscriptions that shed light on history, especially the Orhun Inscriptions. Although Mardin tattoos are not just pictures, they are also written forms of tattoos.

Sometimes it is done for beauty, for disease, and in other cases to achieve a different appearance. It is one of the important symbols in the process of transformation of personality into social personality. Tattooing is actually a non-verbal communication. Each symbol represents a tribe, an organization, a community and a sacred. Human beings, who have to show the values, meanings and sacred things in their lives on the objects in their living spaces, have revealed their identity by using tattoos in this way. Tattoo is the ancestor of writing. The sign is older than the letter. Tattoo is considered as a technique of creating character, identity and brand in people with its ability to create meaning. In this research, the reasons for tattooing were investigated by conducting a literature review of the tattoo culture, which is prevalent in the Southeastern Anatolia Region of our country. It has been concluded that tattoos, which convey individuals' feelings of belonging to the civilizations they live in, have an important place in the expression of sociological reality.
Keywords: Woman, art, tattoo, tradition, cultural heritage.

GİRİŞ

Geçen yıllarda yasaklı işlem olarak algılanan, son yirmi beş yılda ergenlik yaşayan gençler ve erişkin bireyler nezninde dövme, günlük hayat içerisinde popüler ve kullanım oranı artan bir moda haline gelmiştir. Toplum içerisinde popüler olan, ergen ve erişkin bireylerin idol olarak gördüğü sanatçılar, film yıldızları, mankenler, sporcular akımın pazarlaması ve öncülüğü konusunda etken rol oynamaktadır. Düşünce, inanış, değerler ve benzeri insan kültürüne özgü ve kelimelerle söylenemeyen anlatımlar dövme ile aktarılır. Dövme farklı kültürlerde, gaye ve anlam bakımından çeşitlilik yaratır. Sanat bazılarına göre kimlik ve erkinlik arayışı bazılarına göre ise taklit simgesidir.

Yüzyıllardır medeniyetlerin göbeği olan Ortadoğu birçok inanç dünyasının çıkış merkezi olan bölgedir. Pek çok inanç bölgede birlikte hakimiyetini devam ettirmiş ve medeniyet adına katıda bulunmuştur. Dünya'da devamını sürdüren antik şehirler yüzyıllardır medeniyet ve mimari deneyimi ile anılmaktadır. Bahsi geçen mekanlardan biri de Mardin'dir. Pek çok kültürün kaynaşma merkezi halindedir. Bunca kültürün bir araya gelmesi neticesinde kültürel zenginliğe sahip Mardin kent özelliğinin yanında sahip olduğu kültürel zenginliğin korunması gerekli miras statüsünde bulunmaktadır. Mardin sadece inanış çeşitliliği bakımından değil birden fazla kültürel olarak var olan grup kimliği çeşitliliği bulunan toplulukların kardeşçe ve hoşgörü içerisinde yaşadığı ortama sahiptir. Müslümanların, Ezidilerin, Süryanilerin inançlarının farklılıklar göstermesine karşın yüzyıllardır bu coğrafyada tesamuh ve hürmet çerçevesinde yaşamışlardır. Bir arada yaşam sürdürmelerini elde etme fırsatları kardeşlik ve mahalle kültürlerini pekiştirmiştir. Hatta kendilerine has medeniyet ve geleneklerin farklılık göstermesine karşın birbirlerinden etkilenme fırsatları yakalamışlardır. Bunun en güzel örneği ise dövme (deq) sanatıdır. Dövme (deq) sanatı hem Süryaniler'de hem Ezidiler'de hem de Müslümanlar'da rastlanılmaktadır. İncelemeler neticesinde birlikte yaşamanın, aynı ortamı paylaşmanın kültürel zenginlikten ve çeşitlilikten nasıl faydalanıldığının ve beraber yaşayabilmek için aynı inanca sahip olma zorunluluğunun olmadığının göstergesidir.

Dövme sanatı vücutta güzellik ve sıhhat bakımından resim yapılarak başlangıç göstermiştir. Dövmenin yapımı Antik Mısır'da Milattan Önce 2000'lerde mumyalarda görülmüştür. Antik Mısır medeniyetinin haricinde Britonlar, Galyalılar ve Trakların da dövmeleri olduğu gözlemlenmiştir. Roma ve Antik Yunan medeniyetlerinde "barbarlara has uğraş" görülen dövme işlemi sanık ve esirlere uygulanmaktaydı. Güneydoğu Anadolu'dan başlayarak, Basra Körfezi'ne kadar uzanan, Dicle ve Fırat nehirleri arasında ki bölge Mezopotamya coğrafyası olarak anılmaktadır. Bu bölgede ki tüm halklar aitlik ve güç simgesi anlamında dövme sanatını kullanmışlardır. Ermeni, Türkmen, Süryani, Kürt, Ezidiler ve coğrafyada ki diğer medeniyetlerde dövme işlemini kullanmışlardır.

Kürt, Ezidi, Zaza, Alevi ve Süryaniler halkları Deq olarak adlandırmışlardır. Arap toplumu "vesm" veya "nevş" Türkmen toplumu ise "dögme" şeklinde anmaktadır. "Deq" leri genellikle Çingeneler, Qurbetler, Mıtrıplar göçmenlik yaptıkları topraklarda ve belli miktar ücret karşılığında eserlerini ortaya çıkarmışlardır. Dövme ustası erkeklere "dekkak", kadınlara "dekkake" denilmektedir. Vücudunun herhangi bölümüne yaptıran erkeğe "medkuk", kadına uygulatıcılara "medkuke" olarak ad verilir.

Dövme, yerel halk kültürü için önemli unsurdur. Türk toplumunun Batıya göç etmesiyle diğer toplumlar ile kültürel ve medeniyet konusunda etkileşime girmişlerdir. İslam dininin yayılmaya başlanması ile Anadolu coğrafyasında dövme geleneği giderek zayıflamıştır. Fakat zayıflayarak da olsa bugüne dek varlığını sürdürmüştür. Geçmişten beri süre gelen gelenekler her ne kadar zayıflamış olsa da Doğu Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da halen varlığını devam ettirmektedir. Var olan dövmeler kişisel istek ve taleplere göre anlam bulmaktadır. Yapılış amaçlarını çeşitlendirecek olur isek; bereket ve şans getireceği inancı, güzellik ve estetik görsellik amaçlı, hastalık (baş-şakak ağrısı, romatizma ağrısı, el uyuşması, dudak çatlamasına iyi geldiği fikri) durumundan korunma ve kurtulma inancı ile ve asıl temel sebep olan herhangi bir aşiret veya soya bağlılığın temsili sebebiyle. Kadınlara oranla erkeklerde daha az rastlanmaktadır. Bunun sebebi ise kadınların aksesuar ya da görsel güzellik makyaj amaçlı kullanmalarıdır ve halen kadınlar arasında yaygın olarak görülmektedir.

TANIMLAR

Dövme (Deq) Nedir?

Yaklaşık 3.3 milyon yıl önce yaşanan dönemde (Tarih Öncesi ve Prehistorya) kültürün meydana getirdiği ve sistematik hale gelen yapı içinde anlam taşıyan ve kişilerin vücudunda yer eden işaretlerdir. Sözlük anlamı; "dövme sanatı, iğne aracılıyla ve boyayla cilt yüzeyine işlenen kalıcı silinmeyen işaret, yazı, resim" dir. İnsan bilimi olan antropolojide bilim terimi anlamı ise "derinin tümüyle yok edemeyeceği bir boya maddesinin, belli bir desen oluşturup altderiyle teması olarak adlandırılır (B. Larousse C.7: 3366; B. Lügat C.3: 872). İnsan vücudunda deri yüzeyine açılan deliklerin boyayla doldurulmasıyla elde edilen, kalıcı iz veya şekil (Ana Britannica C.7: 474), boya maddesinin belirli işlemle altderiye işlenmesi şeklinde anılmaktadır.

Düşünce, inanış ve değerler gibi insana özgü, sözcüklerle aktarılamayan birçok anlatım dövme ile somutlaşır. Dövme iletişim için kullanan kişiye veya kişilere aktarılmak istenen iletidir. Birçok kültür için dövme yapılış amacı ve anlamına göre fark göstermektedir. Bir kısım kültürde sanat bir kısmına göre özgürlük arayışı için kimliktir. Bir kısmına göre ise özenti aracıdır. Çok yönlü işlevine göre dövme, suç bilgelik, inanç, kölelik, sağlık, farklılık, meslek, hatıra, yetişkinliğe geçiş ve benzeri birçok ayırt edici özelliğin anlamı halindedir. Örnek verecek olur isek Moari ve Hawai yerli halkında dövme sanatı; aidiyet, güç, öğretilerin olduğu felsefe, estetik ve statü (Schildkrout, 2004), Samoa yerli halkında ise cinsiyet, statü, inanç ve cesaret gibi sosyolojik ve bireysel özellikleri belirtmek için kullanılmıştır (DeMello, 2000). Eski Mısır'da dövme cinsiyeti sembolize etmektedir. Kadınların dövmelerini doğum esnasında kötü ruhlardan korunmak amacıyla bel bölgesine yapıldığına dair bilgilere rastlanmaktadır. Binlerce yıl önce Çin'de yapılan dövmelerin tedavi amacıyla yapıldığı bilinmektedir. Antik Yunan, Roma Dönemimde ve Ortaçağ Avrupa'sın da yurt bağı olmayanları belirlemek ve sosyal kontrolün sağlanması için köle ve suçlulara yapıldığı görülmektedir.

Avrupalı Kaşifler Sömürgecilik Döneminde, Pasifik Bölgesinde yaşayan kabile halkından öğrendikleri dövme geleneğini ilkel topluluklara has bir özellik olarak tanıtmışlardır. Sonrasında ise denizciler arasında yaygın hale gelmiştir.

Amerika'da ki ilk dövme geleneği ise Amerikan iç savaşında askerlerin bağlılık geleneği olarak gördükleri ordu simgesi işaretleri vücutlarına işlemeleri ile yaygınlaştığı bilinmektedir. İlerleyen zamanlarda donanma birliğine bağlı askerlerin ayırt edici özelliği olarak hızla arttığı görülmüştür.1880'li yıllar ile birlikte moda endüstrisinin ve sınıf ayrımlarının unsuru olarak görülmüştür. Avrupa ve Amerika'da aristokratlar arasında yayılması ise gelecek yıllarda İngiliz Kralı olacak V. George 'un yaptırmasıyla ortaya çıkmış ve statü göstergesi olarak kabul görmüştür. 2. Dünya Savaşı sonrasında suçlular, işçi sınıfı ve çeteler ile anılmıştır.1960-1970 yıllarını incelediğimizde ise hippi ve isyan eden genç sınıf tarzı marjinal kesimlerin özelliği haline gelmiştir.

Türk geleneklerine baktığımızda Orta Asya Türklerinde Kazak, Kırgız ve Hunların statü, korunma, sağlık ile cesaret anlamları sebebiyle dövme yaptırdıkları bilinmektedir. Kurt, geyik, köpek, kartal gibi hayvanların figürlerinin Totem ve Animizm inancı gereği aidiyet hissinin oluşmasına sebeptir. Anadolu topraklarında Beylikler ve Osmanlı döneminde şehit olan askerlerin kimlik belirlenmesi ve yeniçeriler ile leventlerin üyesi olduğu birliğe bağlılığın işareti olarak yapılmıştır. Aynı dönemlerde bey, şehzade ve padişahlar dahil dövme kullanılmıştır. Günümüz Anadolu coğrafyasında ise sayı olarak giderek azalsa dahi Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nde yaşamlarını devam ettiren Türkmen aşiretlerinde Şanlıurfa, Diyarbakır ve Mardin etrafında bereket, bağlılık, şifa, iyi şans, estetik ve korunma amaçlı yapıldığı bilinmektedir.

Diğer kültürler gibi dövme sanatı ülkemizde de çok eski tarihlere dayanmaktadır. " Kimlik bilgisi çözümleyicisi olarak görev görmüştür. Dövme, Cezayirli gemicilerden ilham alan Osmanlı denizcileri arasında yaygınlaşmıştır. 18. yüzyıldan itibaren ise yeniçerilere bağlı bulundukları "orta"yı simgelemek amacı ile yaptırılmaya başlanmıştır. Yeniçeri ocağının kapatılışına kadar sürmüştür" (Kayser, 2010: 8). "Yazının ilk atası dövmedir ve işaret harften daha eskidir. İnsanın duygularıyla, doğayla mücadelesinin, inançlarının, derin köklerini günümüze taşımasının hikayesidir" (Tunç, 2013: 15). Vücutta ifade oluşum özelliğinin yanı sıra dövme sanatı his ve duyguların da anlatım aracı olarak kullanılmıştır. Şekiller anlamları dolayısıyla yiğitlik, asillik, kabile veya aşirete olan bağı, mutluluk, kızgınlık hatta dile getirilemeyen pek çok duygunun dışa aktarımı olan kullanılmıştır.

Geleneksel dövmeler ilkel yöntemlerle yapılmaktadır. Makine tekniğine ihtiyaç duyulmadan elde varolan malzemelerle (dikiş iğnesi, anne sütü, is, çıra ya da kül) gerçekleştirilmektedir. Dövme yapılan bölgeye uyuşturma işlemi yapılmamaktadır. Bir süre sonra derinin acıya alıştığı ve durumu kabullendiği için ağrı hissedilmediği bilinmektedir. Herhangi bir uzman desteği alınmadan birbirlerinin benzeri olarak yapılan işlemleridir ve bu işlemler yöntem ve teknik olarak kuşaklar boyu süregelen geleneksel yöntemler üzerinde ilerlemektedir. Ezidi, Süryani ve Müslüman inançları incelendiğinde kullanılan malzeme ile uygulanan yöntem ve tekniklerde herhangi bir farklılık görülmemektedir. Günümüz şartlarına baktığımızda ise eski uygulama yöntemlerinin yok denecek kadar azaldığını gözlemlemekteyiz. Dövme sanatında en bilindik yöntem Japonların kullandığı tekniktir. Uzun bir çubuk üzerine bağlanan iğnelerin yatay şekilde deriye batırılması ile uygulanmaktadır. Anadolu'da kullanılan yöntem ile benzer yöntemdir.

Dövme sanatında kullanılan malzemenin kız çocuğu Dünya'ya getirmiş kadınların sütlerinin isle karıştırılarak meydana getirildiği ifade edilmektedir. Malzeme olarak is harici çivit, antimuan tozu, kavrulup dövülmüş kemik tozu çeşitli bitki özleri, safran, kına hatta çini mürekkebi kullanılmaktadır. Kullanım amacına yönelik bazı bölgelerde büyü riteratülünü temsil etmesi bakımından bir çevre ya da topluluğa aidiyeti de simgelemektedir. En kolay zarar göreceği varsayılan delikli organların yakın kısmına yapılmaktaydı (ağız, burun, göz, edep yerleri). Bazı Ortadoğu kavimleri 12. yüzyılda yılan ve timsahlardan korunma amaçlı vücutlarına deniz canavarı resmi yaptırmışlardır. (Büyük Larousse C.7, s.3366)

Dövme sanatının yapım zamanına Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Merbain denilir. Merbain; Mart ayı sonu ile Nisan ayı başı arasındaki ılık havalara verilen isimdir. Dövmenin zamanın bolluğu, sağlıklı olması, çabuk iyileşmesi, yaz mevsimine hazır olması gibi nedenlerle Merbain(bahar) aylarında yapıldığı belirlenmiştir. Diğer sebepte sıcaklar havayla birlikte el ve ayaktaki dövmelerin görülebilir hale gelmesidir. Dövmeler geçmişten günümüze yaz ayları modası gibiydi.

Dövme Motiflerinin Kadınların Dilinden Aktarımı Açısından Sosyolojik Önemi

Yeryüzünde var olan tüm milletlerde görüldüğü üzere Türklerde de dövmeyle ilgili uygulamalar tarihin en eski zamanlarından beri görülmektedir. Türk korganlarında (Doğu Avrupa ve Orta Asya'da bulunan genellikle tahtadan yapılmış yığma tepe ve höyük şeklinde bulunan mezarlar) R. Aspelins ve bazı araştırmacılar tarafından bazı özel çizgilerin dövme olduğu gözlemlenmiştir. Hayvan biçimli kulaklarıyla çizgili heykeller doğal olmayan şekilleri nedeniyle insan olmayıp muhafız ruhlar olduklarını düşündürmektedir. Korganlarda görülen çizgilerin dışında Pazırık (Güney Sibirya'da Altay eteklerinde bulunan bölge)'da gömülü Mongoloid alpın vücudunda, Taştık'ta bulunmuş Hiungnu ölü maskelerinde dövme izleri görülmüştür **(Esin 2003; 268).** Pazırık korganın da bulunan bir başkana ait olduğu belirtilen cesette gözlemlenen dövmelerde olduğu gibi, Hunlar'da da asillik ve kahramanlık özellikleriyle ünlenen kişilerin dövme yaptırdığı bilinmektedir. Kazak ve Kırgızlar'da devam eden dövme geleneğinin kahramanlık niteliği taşıyan bireylere yapıldığı belirtilir.

Oğuz Türklerinde her boyun bir anlam taşıyan işareti bulunmaktaydı. Günhan'ın simgesi şahin, Ayhan'ın simgesi kartal, Yıldızhan'ın simgesi tavşan olduğu görülmektedir. İslamiyetin kabulü ile birlikte Türklerde İslami kurallar baskınlaşmaya başlamıştır. Kesin hüküm ve yargılar bulunmamasına rağmen bazı ayet ve hadislerden dolayı toplum içerisinde "dövme abdest tutmaz" ve "Tanrı'nın yarattığı vücudu kişinin deforme etmesi" hoş karşılanmamıştır. İslam inancı ile ortaya atılan yasak uygulama söylemleri Anadolu'da geleneğin zayıflamasına zemin hazırlamıştır. Fakat gelenek zayıflasa da bugüne kadar devam etmiştir.

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda görülen dövme Cezayirli denizciler aracılığı ile 17. yüzyılda Osmanlı denizcileri arasında yaygınlaşmıştır. Yeniçerilerin bağlı bulunduğu "orta"yı simgelemesi amacı ile yapılmış olup yeniçeri ocağının kapatılmasına kadar devam ettiği görülmektedir. Fakat kültürel aktarım olması sebebiyle o dönemdeki dövmeler farklı kültürlerin izleri görülmektedir.

Yakın tarihe baktığımızda dövme Barak ve Ardahan yöresi Türkmenlerinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaygın olarak görülen görülmektedir. Eski yaygınlığa göre azalan dövmeyi halen yaptıran kadın ve erkekler mevcut. Pek çok anlam ifadesi taşıyan dövmeler; şakaklara yapılan dövmenin baş ağrısını gidereceği, çeneye yapılan dövmenin erkek çocuğun ömrünü uzatacağı ve o aileye uğur getireceğine inanılmaktadır. "Çingene" kadınları yiyecek karşılığında veya ücret karşılığında yapmaktadırlar. Vücudun çeşitli yerlerine dikiş iğnesi ile ocaklardan toplanan is ve barutu karıştırarak talep edilen bölgeye uygulamaktadırlar. Bahsi geçen uygulama Diyarbakır, Urfa, Mardin ve Kars yöresinde ki kişilerin bildiği ve çocuklarına öğrettikleri aktarılmaktadır.

Sayısız uygarlığa ev sahibi olarak bilinen kadim şehir Mardin kültür, inanç ve etnik çeşitliliği farklılığını günümüze dek devam ettirmiştir. Pek çok inanç, dil, kültür şehri olarak anılan Mardin kucakladığı kültürel zenginlik sebebiyle medeniyetler şehri olarak anılmaktadır. Kucakladığı bu özellikleri sebebiyle var olan farklılık herhangi bir ötekileşme ve kutuplaşmaya neden olmayıp aksine kucaklaşmayı sağlamış olup birbirlerinin gelenek ve göreneklerinden beslenmişlerdir. Dövme sessiz, iletişime gerek duymadan hislerin aktarıldığı iletişim biçimidir. Her desen kabile, aile, topluluk ve kutsalı ifade etmektedir.

Dövme yazının atasıdır. Dövme anlam yaratma özelliğiyle insanda karakter, kimlik ve marka yaratmanın tekniği olarak düşünülmektedir.
Güneydoğu Anadolu'daki dövme motiflerini şekillerine göre bitkisel, geometrik, hayvansal, figüratif ile boy sembolü gibi beş başlık altında toplamak mümkündür" (Yenipınar, Tunç, 2013: s.12-24).
Dövmelerin genellikle boyun, baş, eller, göbek, ayaklar, el üstü- el bileği dirseğe kadar, ayaküstü-ayak bileği dizlere kadar olan bölgelerde uygulandığı tespit edilmiştir. Baş ve boyun bölgesi gökyüzünü, gövde gökle yeryüzü arasındaki atmosferi, ayaklar yeryüzünü temsil etmektedir. Bu anlayış dolayısıyla dövme desenleri bedene işlenmiştir. Saadet ve nazar için dövme dudağa yapılmaktadır. Gökteki yeni ayın duruluğu gibi, genç kadının masumiyetini ve kendini müstakbel eşine saklamasını temsil etmektedir. Avuç içine yapılan yan yana üç nokta motifi erkeğinin tek eşi olma, üzerine kuma gelmesini istemediği dileğini anlatmak içindir. Çocuğu sahibi olamayan kadınların bellerine daire şeklinde yapılan dövme sayesinde çocuk sahibi olacağına ilişkin inançları vardır. "Ay, Yıldız, Güneş" gibi dövme şekilleri ise bölgenin Çok Tanrılı Dönem inançları ile bağlantılıdır.
Güncel motifler ile anlamlarını sıralayacak olur isek;
a) Taç Motifi: Genellikle kadınların alınları ortasına işlettikleri bir dövme motifidir. Asalet, güzellik ve benzersizliği simgeler.
b) Altdudak Dövmesi: Bazı kadınların seksenli yaşlarda yaptırdığı bir dövme şeklidir. Herhangi bir motif kullanmadan alt dudağın tamamı koyu renk dövmeyle kaplanmıştır. Motifin yapılma nedeni olarak adanmışlık, sağlık ve nazardan korunma ve büyü tespit edilmiştir. Dini yasaklara rağmen dövme yaptırma geleneği ile ilgili iki rivayet anlatılmıştır. Birinci naklidene göre; İslam dininin ilk yaygınlaşmaya başladığı dönemlerdeki savaşlar sırasında, farklı inanışa sahip ordunun askerleri, Müslüman kadınlara saldırmakta onları zorla öpmekteydiler. Bu tür saldırıları önlemek için alt dudaklarını siyaha boyayarak kendilerini çirkinleştirmek istemişlerdi. İkinci nakledine göre ise Hz. Muhammed'in kızı Hz. Fatima savaş sırasında rızası dışında zorla bir erkek tarafından dudaklarından öpülüyor. Hz. Fatima dudaklarına öncelikle kına sonrasında ise dövme yaptırarak kötü hatıradan kurtulmak istiyor. Bu olay diğer kadınlara da örnek oluyor.
c) Tepe Noktası Aşağı Dönük Üçgen: Ana rahmini, insan kalbini simgeler. Ana Tanrıça sembolüdür. Kutsal Kapı manası taşır. Dinsel manada ise ilahi üçlemenin(trinity) ve göğe yükselme isteğinin göstergesidir.
d) Sevdiğinin ismi, önemli tarihler: Erkekler sevip kavuşamadığı kızın ismini, kadınlar ise eşlerinin isimlerini ve evlendikleri yılı el bileklerine resmetmişlerdir.
e) Zig Zag Motifi: Uzun yaşamı ve aşılması gereken zorlukları simgeler.
f) Bel Dövmesi: Çocuğu olmayan kadınların çocukları olsun diye bellerine daire şeklinde yaptırdığı dövmelerdir.
g) Şarmar: Kadınların ayak bileklerine, erkeklerin el bileklerine yaptırdıkları yılan sembolüdür. Yılan motifi, şifa, bolluk, sağlık, bereket, uzun ömür simgesidir.
h) Akrep: Bu motif, kahramanlık ve onur sembolüdür. Kesin ölüm tehlikesiyle karşılaştıklarında başkası onu öldürmeden kendini sokarak öldürmesi onur simgesi yapmıştır (Yenipınar, Tunç. , 2013: s.179-217).
Ayaklara resmedilen halhal sadakati, makas kısmeti, ceylan mutluluk ve şansı, haç ise kötülükleri kovduğuna inanıldığı ve özellikler bölgede ki Süryaniler tarafından Kudüs'e ziyarete gidenlerin hacı olduğunu belirten simgedir. Diğer taraftan her aşiretin kendine has işaretleri bulunmaktadır. Bedende işlendiği yerler ve desenler aşiretten aşirete fark göstermektedir.
Kişiler bağlı olduğu aşiret dışında farklı bir işaretin simgesini taşıyamamaktadır. Aşirete ait dövmeyi taşımak bağlılık ve aidiyet belirtisi olup ayrıca soyluluk ifadesi de taşımaktadır.

Savaş nedeniyle şehit olan ya da yaralı bulunan, kaybolan, hırsızlık gibi kötü suça karışan kişinin hangi aşirete aitliği dövmesinden belirlenmekteydi. Mardin Kırkılar Kilisesi Pederi Gabriyel Akyüz; "dövme geleneği aslında Süryani kültüründe yoktur. Tahmin ediyorum bu kültürü (Arap-Kürt) civar komşulardan aldık." diye belirtmektedir.

Dünya'nın ilk (bilinen) kadın dövme sanatçısı; Maud Wagner'dir. Tarihi kaynaklarda rastlanan ilk kadın dövme sanatçısı 1877-1961 tarihlerinde yaşamını sürdüren "Maud Stevens Wagner"dır. Maud, seyyah akrobat olarak sirklerde çalışmaktaydı. Kendini "Amerika'nın en sanatsal adamı" şeklinde belirten Gus Wagner ile karşılaşıp aşk yaşanmaya başlanmasıyla birlikte dövme de hayatının merkezine girmiş oldu.

İki sevgili, yuva kurup birlikte gezilere başlamasıyla Amerika dövme kültürünün öncüsü olmuşlardır. Maud Wagner, sanatını statü olarak üst sınıf kadınlarının vücutlarına işleyen kişi olmuştur. Maud'un dövmeleri, dönemin en moda dövmeleri olmuştur. Maymun, kelebek, at, yılan, ağaç, kadınlar ile sol kolunda adının yazılı olduğu kendine özgü modelleri bulunmaktaydı. Gus ve Maud'un "Lovetta" adında kız çocukları Dünya'ya gelir ve Lovetta dokuz yaşlarındayken dövme sanatını uygulamaya başlar. Gus'un vefatıyla birlikte dövme yapmayı bırakmaya karar verirler.

SONUÇ

Dövme sanatı ülkemizin çeşitli bölgelerinde özellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinde yaşlılarımız nüfusun geleneği şeklinde kullanmaktadırlar. Ve yöresel olarak halen devam ettirilmektedir. Ülkemizin Batı kısmında özellikle metropol şehirlerde gençlerin moda aracı amacıyla kullanımı yaygındır. Son dönemde ise dövme sanatı, ressam yahut hekimlerin nezaretinde uygulanan meslek unsuru halindedir. (Begiç ve Önal Çapik, 2020).

Mardin yöresinde görülen dövmeler Orta Asya ve Orta Doğu'da görülen dövmeler ile benzerlik gösterir. Mardin ile etrafındaki illerde görülen dövmeler Orhun Yazıtları gibi tarihe öncülük etmiş yazıtlarda görülen işaretlerle aynılık göstermektedir. Mardin dövmeleri resim olmamakla birlikte hislerin yazıya dönüşmüş şekilleridir.

Günümüz moda anlayışının dövmeye bakış açısı gün geçtikçe ilerlemektedir. Kapitalizm içerisinde her kesime ve bütçeye hitap eden pazar payı oluşturmuştur. Tüketim toplumuna geçişte yaşanan süreç içerisinde payına düşeni almıştır. Günümüzde görülen dövme tarzının farklı ve geniş çeşitlilikte olması, dövme tarzlarının ve yapım tekniklerinin gelişmesiyle sanat şeklinin teknoloji ile uyumu gerçekleşmiştir. 3D dövme modelleri, ünü Dünya'ya yayılmış ressamların tabloları hatta geçici sulu boya tarzına dek yeni form örnekleri gözlemlemekteyiz.

Modernleşme ve Küreselleşmeyle birlikte geleneksel dövme yok olmaya başlamıştır. Yeni dövme geleneğinin özellikle Batı toplumlarında yaygın olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. UNESCO'nun Türkiye Milli Komisyonu Başkanı geleneksel dövme sanatının korunması gerektiğini bunun bir Milli Kültür mirası olarak belirlenmiştir. Özellikle geleneksel dövme sanatının, Anadolu'ya has kültür mirası olarak korunması ve gelecek kuşaklara tanıtımının yapılması gerekmektedir (Ersoy İnci 2019).

KAYNAKÇA

Begiç, H.N., ve Önal Çapik, H., 2020. Anadolu Kültüründe Danga/Tamga/Dövme: Mardin Örneği. Millî Folklor 126 (Yaz 2020): 153-174.

Bradley, J. (2000). Body Commodification? Class and tattoos in Victorian Britain. In J. Caplan (Ed.), Written on the body: The tattoo in European and American History (pp.36-155). Princeton University.

Çağlayandereli, M ve Göker, H. (2016). Anadolu dövme sanatı; Tunceli ili örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 13(2), 2545-2562. DOI:10.14687/jhs.v13i2.3827

DeMello, M. (2000). Bodies of inscription: A cultural history of the modern tattoo Community. Duke University.

Demirbaş, H., & Bulut, G. Dövme, Piercing Gibi Beden Uygulamalarının Gerisindeki Güdülenme. Kesit Akademi Dergisi, (17), 38-49.

Ersoy İnci, P. (2019). Anne Sütü ve İsin İğneyle Yarattığı Kültür Mirası: Anadolu Kadınının Gizli Dili Geleneksel Dövme, TÜBİTAK araştırma projesi

Govenar, A. (2000). The changing image of tattooing in American culture, 1846-1966. In J. Caplan (Ed.), Written on the body: The tattoo in European and American History (pp. 212-233). Princeton University.

Gündüz, Ş. (1998). Mitoloji ile inanç arasında: Ortadoğu dinsel gelenekleri üzerine yazılar. Etüt Yayınları.

Jones, C.P. (2000). Stigma and tattoo. In J. Caplan (Ed.), Written on the body: The tattoo in European and American History (pp. 1-16). Princeton University Press.

Kayser, A. (2010). Vücut dövmelerinin adli bilimler açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Danş. MF Yavuz, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı.

Sanders, C. (2008). Customizing the body: The art and culture of tattooing. Temple University

Schildkrout, E. (2004). Inscribing the body. Annual Review of Anthropology, 33, 319-344. DOI: 10.1146/annurev.anthro.33.070203.143947

Türk Tarihinde Dövme Kültürü. (4 Nisan 2014). Türk tarihinde dövme kültürü. http://www.tarihigercekler.com/

Yenipınar, U., & Tunç, M. S. (2013). Güneydoğu Anadolu geleneksel dövme sanatı: Beden yazıtları. Etki Yayınları.